

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

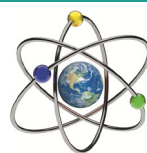

№1(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 540 sahifa,
20-yanvar, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorligini aniqlash	16
<i>Akramova Dildora Ergashboy qizi</i>	
Bola tarbiyasida o'yinning ahamiyati	21
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, O'ktamova Nasiba Ravshan qizi</i>	
O'quvchilarning loyiha-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning ilmiy asoslari	25
<i>Sobirova Nilufar Azimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish	29
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Ko'zibayeva Nasiba O'tkir qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiyani rivojlantirish texnologiyalari	32
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Allaberdiyeva Mardona O'tkirbek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni jismoniy tarbiyalash mazmuni va vazifalari.....	37
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Mirsharfova Shahinabegim Saidabbos qizi</i>	
Gandbolchi sportchilarni jismoniy tayyorgarligida harakatli o'yinlarning tarbiyaviy rivojlantiruvchi vazifalari	41
<i>Ibodullayeva Munira Atabek qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda dars samaradorligini oshirishda noan'anaviy usullardan foydalanish samaradorligi.....	44
<i>Yusufaliyeva Gulnora Abduraxmonovna</i>	
Modern Requirements for a Teacher's Pedagogical Skills in the Context of Digital Transformation in Education.....	49
<i>Abira Bakhramova</i>	
Ta'lim muassasalarida o'smir yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonini samarali tashkil etishga yordam beruvchi pedagogik omillar va shart-sharoitlar	54
<i>Artikova Gulnoza Xasanovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida iqtisodiy tarbiya berishning nazariy-pedagogik asoslari	57
<i>Mamadaliyeva Nilufar Bahodirovna</i>	
Kognitiv lingvistika va konseptologiya masalalari	60
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Developing Law Students' Writing Competence Through the IRAC Method in Legal English Classes: A Comprehensive Study at TSUL.....	63
<i>Noila Mustafoeva</i>	
Tarixiy obidalarining restavratsiya jarayonlarining o'rganilish tarixi	67
<i>Ochilov Davron Bahodir o'g'li</i>	
Oliy ta'limda baholash jarayonini avtomatlashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanishi.....	72
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Mamadaliyeva Kamolaxon Xayrullo qizi</i>	
Tabiiy yorug'lik va barqaror energiya manbalarini integratsiyalashgan mini home loyihasi.....	76
<i>Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, Qodirjonov Oyatillo Abdulboqi o'g'li</i>	
Talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda madaniy meros vositalarining pedagogik ahamiyati.....	80
<i>Rajabova Matluba Toshkentboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	83
<i>Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Raqamli kommunikatsiyalarni o'smirlar shaxsiyatining rivojlanishiga ta'siri	86
<i>Shomurotova Nigoraxon Nabijonovna</i>	
Talabalarning chizma geometriya fanini mustaqil bilish faoliyatiga oid kompetensiyalarini "Visio" dasturi vositasida rivojlantirish metodikasi	90
<i>Tashimov Nurlan Erpolatovich</i>	

Shaxslararo munosabatlar – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida.....	94
Uralova Muxabbat Sanjar qizi	
O'zbek tili darslarida raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish tajribasi	98
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Психологическая готовность разведенных людей к вступлению в новый брак и приоритеты при выборе партнера.....	101
Саидвалиева Шодия Рихсихужа кизи	
Воспитание любви к прекрасному у дошкольников в развивающей предметно-пространственной среде: теоретико-методический аспект.....	107
Терехова Ольга Евгеньевна, Темирова Барно Кёмхоновна	
Методика формирования наблюдательности у детей 6–7 лет в процессе целенаправленных прогулок-наблюдений.....	111
Терехова Ольга Евгеньевна, Шокиржоновна Мохира Илхомжон кизи	
Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash texnologiyalari	115
Artikbayeva Aziza Abror qizi	
Zamonaviy darslarda guruhlarda ishlash metodikasi	118
Berdiyeva Lobar Norqobulovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faol rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishda STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanish.....	120
Esanova Maysara Umirovna	
Logopediyada axborot texnologiyalarini qo'llash metodlari	124
Feruza Yusupova Akildjanovna	
Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni va rivojlanish bosqichlari.....	130
Qodirov Farrux Ergash o'g'li, Allanazarova Anora Muxobir qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetentsiyalarini rivojlantirish	134
Umarov Xusniddin	
Bo'lajak talabalarining individual yondashuv asosida kasbiy-ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish	138
Arslonova Gulsora Kurbonovna	
Ona tili darslarida til kompetentsiyasini kognitiv-semantik yondashuv asosida shakllantirish	142
Mo'minova Go'zalxon G'ulamjanovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	147
Maxliyo Turotova Erkin qizi	
Talabalarining kreativligini musiqiy-nazariy fanlar vositasida oshirish samaradorligi	153
Urinova Sabina Shuxrat qizi	
Imijning ijtimoiy-psixologik fenomen sifatida talqini	160
Jo'rayeva Sohibjamol Norqobilovna	
Inklyuziv kompetensiya tushunchasining ilmiy-nazariy asoslari	163
Abdubannobova Mahliyo Abdurashid qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy-emotsional kompetentsiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	167
Abdurasulova Dilnoza Abdug'ani qizi	
Muxammas (taxmis) janrining o'zbek she'riyatidagi tarixiy taraqqiyoti va zamonaviy poetik talqinlari	170
Avazova Sitara	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar hamkorligining asosiy shakllari.....	173
Babayeva Dono Razzakovna, Erkinova Madinabonu Otabek qizi, Xolmatova O'g'loy Tojiddin qizi	
Yangi taraqqiyot davrida talaba-yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashning ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	177
Botirova Zohida Doniyor qizi	
Logoritmikada sportga asoslangan o'yinlar	180
Dilfuza Ochilova Zayniddinovna	
Jismoniy tarbiyaning o'quvchilarning kognitiv rivojlanishiga ta'siri (Andijon shahridagi Prezident maktabi tajribasi asosida).....	184

Ibragimov Shuhratbek Iminjonovich

Bolajak tarbiyachilarni tarbiyaviy faoliyatga tayyorlashda integrativ yondashuvning zaruriyati 188

Karimova Feruzaxon Zakirovna

Effective Techniques of Teaching Foreign Language Classes: a Sample of The 4CS Method 191

Khaitmuratova Zarina Sobirdjanovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual imkoniyatlarini tabiat bilan tanishtirish orqali shakllantirish .. 193

Maxmudova Durdona Mirkarimovna

O'quvchilarning kasbiy ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari 196

Mutallibjonov Ma'rufjon

Maktabgacha yoshdagi bolalarni kun tartibini to'g'ri tashkil etish 200

Muxtorova Mohira Ma'rufjon qizi

Aksiologik yondashuv asosida altruistik ko'nikmalarni shakllantirish jarayonida ijtimoiy faoliyatni amalga oshirish 204

Norboyeva Moxigul Shavkat qizi

O'smirlarda agressiv xulq-atvorini psixologik o'rganishning o'ziga xos xususiyatlari 207

Norqulova Dildora Shavkat qizi

Raqamlashtirish jarayonida bo'lajak muhandislarni ishlab chiqarish-texnologik faoliyatiga tayyorlashning dasturiy-metodik ta'minoti 211

Nurov O'tkir Xudoyberdiyevich

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etilish 214

O'roqova Zilola Salomovna

Pedagogika ta'lim yo'nalishi talabalarida amaliy tayyorgarlik tushunchasi va uning mazmun-mohiyati..... 217

Qaramanov Obid Xudayberdiyevich

Pedagoglar uchun sun'iy intellekt asosidagi shaxsiylashtirilgan ta'lim imkoniyatlari 221

Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich

Talabalarda psixologik moslashuvchanlikda refleksiya mohiyati va kognitiv qobiliyatni rivojlantirish samaradorligi..... 226

Ravshanova Nargiza Norboyevna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integrallashgan mashg'ulotarni tashkil etish 230

S. Irisova

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida marketing faoliyatini tizimli tashkil etishning nazariy asoslari 233

Sadikova Dilafruz Xusanovna, Qo'chqorova Munisa Anvar qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarning dialogik nutqini xalq ertaklari asosida rivojlantirish 237

Seitmuratova Venera Jumamuratovna, Abdurafova Muxayyo Xabibullo qizi

Bolalarni maktabga tayyorlashda psixologik yondashuv 241

Seitmuratova Venera Jumamuratovna, Sanoqulova Gulasal Nurillo qizi

Sun'iy intellektni tibbiy oliy ta'lim o'quv dasturlarini ishlab chiqishda qo'llash: innovatsion yondashuvlar va tajribalar 246

Toxirova Farida Olimjonovna

Talabalarni estetik tarbiyalashda milliy xalq o'yinlaridan foydalanish modeli..... 251

Usarov Murodjon Mamarasul o'g'li

Xalqaro kimyo olimpiadalariga o'quvchilarni tayyorlashda xalqaro baholash tadqiqotlariga asoslangan kreativ topshiriqlar va fanlararo integratsiyadan foydalanish metodikasi 254

Usmanov Baxtiyor Xabibullayevich

Xoja (Sayyid Poshshoxoja ibn Abdulvahhobxo'ja) va uning asarlarining o'zbek nasridagi o'zni va ahamiyati..... 258

Valijonova Mahzunabonu

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari boshqaruvida diversifikatsiya: tizimli yondashuv va rivojlanish strategiyalari 261

Xakimova Sevara Shavkat qizi

STEAM texnologiyasini nodavlat ta'lim tashkilotlarida ommalashtirishning ijobiy tomonlari..... 264

Xalokova Maksudaxon Ergashevna, Melnikova Zaynura

Muhammad Sodiq Qoshg'ariy asarlarida ma'naviy-axloqiy tarbiya nazariyasi.....	267
<i>Moxira Niyozqulova Nuraliyevna</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ona tili fanini o'qitish kompetentligini rivojlantirish metodikasi (AQSh tajribasi).....	270
<i>Olimjonova Dilnavoz Maribjon qizi</i>	
Xalqaro baholash dasturlari mohiyati va ahamiyati	274
<i>Vohidova Ibodat Hurmatullayevna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari ta'lim-tarbiya jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv.....	277
<i>Xujamiyarov Sa'dullo Choriyevich</i>	
Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida jamoatchilik nazorati samaradorligini oshirish mexanizmlarini takomillashtirish.....	281
<i>Xusanova Dilraboixon Botiraliyevna</i>	
Talabalarining jismoniy tayyorgarligida suzish mashg'ulotlarining ta'siri	285
<i>Zuxriddin Nasibovich Boboshev</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni milliy-ma'naviy qadryatlar asosida tayyorlashning o'ziga xos xususiyatlari	289
<i>Abdullayev Muxammadimin Egamberdiyevich, Dadabayev Akramjon Askaraliyevich</i>	
Использование чат-ботов в образовательном процессе	294
<i>Мадаминаева Наргизахон Жахонгир кизи</i>	
Формирование гендерной культуры детей старшего дошкольного возраста в контексте государственной стратегии Узбекистана	298
<i>Намазбаева Лола Закировна, Тиллабаева Малика Хабибуллаевна</i>	
STEAM технологии в дошкольном образовании	302
<i>Садикова Дилафруз Хусановна</i>	
Системная модель социально-эмоционального обучения в Узбекистане: интеграция подходов, основанных на школьном образовании и партнерстве семьи и школы	307
<i>Санакулова Нигора</i>	
Oila qurish yoshidagi talabalar psixologik xususiyatlari.....	311
<i>Qo'ziyeva Gulzoda Shermat qizi</i>	
Ingliz tili nutq faoliyati turlarini rivojlantirishda leksik-assotsiativ tarmoqlardan foydalanishning lingvodidaktik asoslari.....	315
<i>Mirzakamolova Maftuna Rahimjon qizi</i>	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari.....	318
<i>Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishda ona tili mashqlarining roli	321
<i>Boltayeva Guzal Tolibovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish	324
<i>Ziyayeva Umida Turaxodjayevna</i>	
Maktabgacha hamda boshlang'ich maktab yoshidagi bolalar jismoniy tarbiyasi tizimini modernizatsiya qilishning innovatsion istiqbollari	327
<i>A'zamov Ruhullo Mahmudjon o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinflarda informatika fanini o'qitishning maqsadlari va vazifalari.....	333
<i>Alikulova Bibisora Abdulvokhobovna</i>	
Bola shaxsini rivojlantirishda axborot-kommunikatsion texnologiyalarning pedagogik ahamiyati	336
<i>Azimova Dilnoza Sherzodovna</i>	
Raqamli didaktika sharoitida oliy ta'limni raqamlashtirishning nazariy asoslari va pedagogik xususiyatlari	339
<i>Berdikulova Shaxnoza Erkinjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining aqliy qobiliyatini shakllantirishda dars va darsdan tashqari mashg'ulotlarda shaxmat o'yinidan foydalanish imkoniyatlar	343
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i>	

O'zbek tilidagi "kasb-hunar" va "lavozim-amal" konseptlarining hozirgi zamon o'zbek tili konseptosferasidagi o'rni	348
Dexqonova Muattarxon Ilxomovna	
O'quv jarayonida ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashishning didaktik imkoniyatlari va metodologik asoslari	352
Ernazarov Alisher Ergashevich, Pimkulova Stora Boltayevna	
"Intellekt xarita" yordamida o'quvchilarga qattiq jismlarning solishtirma issiqlik sig'imini mavzusini tushuntirish va ularning to'la fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish	358
Eshboboyeva Muxlisa Zavqiy qizi	
Inklyuziv ta'lim texnologiyalari	363
Fayzullayeva Shoira Shorahmatovna	
Oliy pedagogik ta'lim tizimida hamkorlikda ta'lim nazariyasi va amaliyoti	366
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	
Hikoya tuzishga o'rgatish maktabgacha yoshdagi bolalarning bog'lanishli nutqini rivojlantirishning muhim vositasi sifatida	369
Imixanova Nodira Saidburxon qizi	
Professional Competency Development of Future English Language Teachers: A Framework for the 21 st Century	374
Kamoldin Tadjiboyev	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari	378
Nosirova Dilfuza	
Inklyuziv sinf muhitida zaif eshituvchi bolalar bilan musiqa mashg'ulotlarini tashkil etishning nazariy yondashuvlari	383
Qizlarxon Isomova	
Raqamli ta'lim muhitida mustaqil ta'limni rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalar	389
Shabdullayeva Lazokatxon Orifbekovna	
Boshlang'ich sinflarda perimetr, yuza va hajmni o'rganish metodikasi samaradorligini shakllantirish	392
Shodmonova Madina Otabek qizi	
Chiziqli operatorlarning spektral xossalari	398
Sultonboyeva Zuhra Bobomurod qizi	
Qisqa masofaga yuguruvchilar ish qobiliyatini oshirish usullari	402
Utayev Z. M.	
Neyropedagogik yondashuv asosida 9–11 yoshli o'quvchilarda ingliz tilida matnni o'qib tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishda ijro funksiyalarining o'rni	408
Xolboyeva Nodiraxon Abdumalik qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash muammosining dolzarbligi	413
Yo'ldosheva Dilnura Nizomjon qizi	
Bo'lg'usi tarbiyachilarda grafik organayzerlar vositasida ekologik tarbiyani shakllantirish usullari	416
O. Xo'janiyozova, Yuldashova Sanamjon Bobomurod qizi	
Взаимодействие воспитателей и родителей в процессе формирования нравственных представлений дошкольников	419
Жураева Наргиза Таировна, Абдуллаева Халимахон Дилёрна	
Развитие государственно-частного партнёрства в сфере дошкольного образования Республики Узбекистан	423
Курбанова Нуржамал Бахбергеновна	
Talaba qizlarning jismoniy va funksional tayyorgarligini shakllantirishning ilmiy metodologik asoslari	426
M. M. Ma'rufov, Sh. R. Ma'rufova	
Развитие языковых навыков у дошкольников через игровые методы обучения английскому языку	430
Садикова Шоиста Акбаровна	

“Ўзбекский текст в русской литературе XX–XXI веков...”	433
Сулаймонова Дурдонахон Равшан кизи, Иванова Ирина Николаевна	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения.....	437
Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.	
Патриотическое воспитание будущих педагогов: совершенствование методики формирования любви к родине в условиях профессиональной подготовки	440
Шарипова Холида Дехкановна	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining oliy ta'limdagi ahamiyati: universitet talabalari va ta'lim sifatiga ta'siri, global o'zgarishlar.....	444
Mambetniyazov Maksetbay Torebekovich	
Interpretable Artificial Intelligence in Pedagogical Diagnostics and Math Performance Prediction: A Systematic Review of Applications in International Standardized Assessments.....	449
Diana Dushabaeva	
Ona tili ta'limida intellektual ta'lim tizimlaridan foydalanishning metodik tamoyillari (boshlang'ich ta'lim yo'nalishi misolida).....	454
Djakbarova Mahliyo Ibraximjonovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi kommunikativ kompetensiyani multimedia vositalari asosida shakllantirishning metodik shart-sharoitlari.....	457
Moxinur G'ulomova Inomjon qizi	
Talaba qizlarda ijtimoiy faolligini rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	462
Nurmatova Nargiza Ulug'bekovna	
Raqamli ta'lim muhitida mustaqil ta'lim kompetensiyasini shakllantirishning nazariy asoslari	466
Utayeva Iroda Baxodirovna, Ochilova Namuna Mirzohid qizi	
Interaction Between Teacher and Students in the Process of Mastering University Subjects.....	469
Sadriyev Nizom Najmiddinovich, Usarov Nuriddin	
Концептуальные подходы к исследованию конкурентоспособности университетов	472
Менглиева Индира Баходировна	
Talabalarning ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning guruhlar va diskussiyaga asoslangan shakllari (xalqaro tajriba misolida)	475
Xamroyeva Feruza Asrorovna, Ibragimov A'lamjon Amrulloevich	
Ratsional turmush tarzi: nazariy poydevor, psixologik mexanizmlar va amaliy strategiyalar.....	478
Bekmuradov Zarif Xurramovich	
Boshlang'ich sinflarda folklor janrlarini o'qitishda innovatsion pedtexnologiyalardan foydalanish	483
Adizova Nodira Baxtiyorovna	
Dialogik nutqda to'liqsiz gaplarning funksional–sintaktik xususiyatlari (ingliz va o'zbek tillari misolida).....	488
Artikova Nodirabegim Sanakulovna	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini tevarak-atrof bilan tanishtirishda ekologik qadriyatlarning roli.....	492
Ernyazova Manzura Amankeldi qizi	
Boshlang'ich sinf darslarini samarali tashkil etishda pedagogik mahoratning ahamiyati	496
Kamolitdinova Kamolatxon Muxammadjalilovna	
Masofaviy ta'lim jarayonida seven skillsni rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslari.....	499
Nurmetova Nazokat Baxtiyorovna, Masharipova Durdona Raximbergen qizi	
Teacher Competency and Professional Development in Non-Native English Countries: The Karakalpakstan Perspective.....	506
Mamirbaeva Dina, Pirnazarova Mekhiyban	
Maktabgacha ta'limda rivojlanish markazlari integratsiyasi asosida tayanch kompetensiyalarni shakllantirishning pedagogik asoslari	510
Raxmatova Maftuna Uktamjan qizi	

Milliy kurash texnikasi va taktikasi	513
<i>Xomudjonova Feruza, Panjiyeva Gulzoda</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish bosqichlari	517
<i>Xurramova Lobarxon Akramjonovna</i>	
Развитие сотрудничества у детей старшего дошкольного возраста в проектной деятельности	521
<i>Аллаева Наргиза Уктамовна</i>	
Социально-психологические аспекты подбора профессорско-преподавательского состава в негосударственных университетах Узбекистана	525
<i>Зеленская Екатерина Георгиевна</i>	
Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining robototexnik kompetensiyalarini rivojlantirish	529
<i>Do'schonov Shodyorbek Yo'ldoshevich</i>	
Yakka mashg'ulotlarda ruhiy rivojlanishi sustlashgan kar bolalarni mantiqiy tafakkuri va sensor etalonlarini rivojlantirish	532
<i>Pulatova Saodat Maxamadaminovna</i>	
Raqamli pedagogik kompetensiya haqida qarashlar va uning ahamiyati.....	536
<i>Tillaboyeva Mahfuza Muhammedovna</i>	

YAKKA MASHG'ULOTLARDA RUHIY RIVOJLANISHI SUSTLASHGAN KAR BOLALARNI MANTIQUIY TAFAKKURI VA SENSOR ETALONLARINI RIVOJLANTIRISH

Pulatova Saodat Maxamadaminovna

Yangi asr universiteti

Maxsus pedagogika kafedrası v.b. dotsenti PhD

Annotatsiya: Maqolada yakka mashg'ulotlarda ruhiy rivojlanishi sustlashgan kar bolalarning mantiqiy tafakkuri va sensor etalonlarini rivojlantirish yo'llari yoritilgan. Shuningdek, bolaning sensor rivojlanishida predmetlarning tashqi xususiyatlari haqidagi tasavvurlarni shakllantirish, predmetlarning shakli, rangi, hajmi hamda fazodagi holatini ajratib idrok etish bo'yicha misollar keltirilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha yosh davri, hissiy rivojlanish, idrok etish, sezish, diagnostika texnikalari, eshitish qobiliyati, psixologiya, sezgi sohasi.

Abstract: The article presents examples of ways to develop logical thinking and sensory standards in deaf children with delayed mental development through individual sessions. It also examines the formation of ideas about the external properties of objects in a child's sensory development, as well as the ability to distinguish shapes, colors, sizes, and the spatial position of objects.

Key words: preschool period, sensory development, perception, sensation, diagnostic techniques, hearing impairment, psychology, perceptual sphere.

Аннотация: В статье представлены примеры развития логического мышления и сенсорных эталонов у глухих детей с задержкой умственного развития в процессе индивидуальных занятий. Рассматриваются вопросы формирования представлений о внешних свойствах предметов в сенсорном развитии ребёнка, а также умения различать форму, цвет, размер и пространственное положение объектов.

Ключевые слова: дошкольный период, сенсорное развитие, восприятие, ощущение, диагностические методики, нарушение слуха, психология, перцептивная сфера.

KIRISH

Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar ta'limida alohida yondashuv to'laqonli ta'lim va tarbiya uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishni hamda har bir bolaning psixofizik xususiyatlarini inobatga olishni talab qiladi. Zamonaviy psixologik-pedagogik yordamga, ayniqsa, kompleks nuqsonli, ruhiy rivojlanishi sustlashgan kar bolalar muhtoj bo'ladi. Kompleks nuqsonli bolalarni o'qitish jarayonining mazmuni shaxs va bilish jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etiladi (G.P.Bertyn, N.Yu.Donskaya, T.V.Rozanova, M.F.Titova va boshqalar).

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ruhiy rivojlanishi sustlashgan kar bolalarda nutqiy-mantiqiy tafakkurni rivojlantirish quyidagi bo'limlardan iborat:

- 1) e'tiborni rivojlantirish;
- 2) ko'rish va so'z xotirasini rivojlantirish;
- 3) nutqiy-mantiqiy tafakkurning dastlabki bosqichlarini rivojlantirish (T.K.Гущина).

Maktabga kelgan kar bolaning nutqiy-mantiqiy tafakkuri takomillashib borishi sababli mantiqiy tafakkurning tahlil qilish, umumlashtirish, solishtirish va tasniflash kabi elementar ko'nikmalarini shakllantirish ishlarini rejalashtirish muhim hisoblanadi. Ushbu usullarni takomillashtirishning dastlabki bosqichlarida ko'rgazmali materiallar va ko'ruv-obraz tafakkuri ishtirokida, konkret materialga tayangan holda faoliyat tashkil etiladi. Individual mashg'ulotlarda ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalarda elementar fikrlash operatsiyalarini ma'lum ko'rgazmali va nutqiy materiallar asosida shakllantirish ko'zda tutiladi.

Mazkur ishning dastlabki bosqich tamoyillari ikki tomonlama aloqa, ya'ni so'z–ko'rgazma va ko'rgazma–so'z bog'lanishlarini shakllantirish; ko'ruv-harakat umumlashtirish asosida predmetlar va harakatlarni so'z bilan ifodalashni rivojlantirish; fikrlash qobiliyatlari – tahlil, sintez, taqqoslash, chalg'ish va umumlashtirishni rivojlantirishdan iborat. Fikrlash faoliyatini rivojlantirish og'zaki nutqni rivojlantirish bilan uzviy bog'liq holda, predmetlar bilan real harakatlar va turli xil ko'rgazmalarga tayangan holda amalga oshiriladi. Shu sababli yakka mashg'ulotlarda fikrlash jarayonlarini rivojlantiruvchi o'yin va mashqlar qo'llaniladi ("To'rtinchi ortiqcha", "O'xshashlikni top", "Farqini top", topishmoqlar).

Elementar mantiqiy tushunchalarni mukammal darajada o'zlashtirish uchun bolalarda quyidagi mantiqiy bilim va ko'nikmalar shakllangan bo'lishi lozim:

- 1) predmetlarning belgilari bilan operatsiyalarni bajarish;
- 2) tasniflash;
- 3) xulosa chiqarish qobiliyati.

Ushbu mantiqiy ko'nikmalar nuqsonsiz bolalarda ko'pincha o'z-o'zidan shakllansa-da, ruhiy rivojlanishi sustlashgan kar bolalarda bu jarayon mustaqil ravishda yuzaga kelmaydi. Shu bois ular bilan mantiqiy tafakkurni rivojlantirishga qaratilgan maxsus, maqsadli tashkil etilgan ishlarni olib borish zarur (T.K.Korolevskaya, T.K.Guшqina va boshqalar).

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ruhiy rivojlanishi sustlashgan kar bolalar bilan yakka mashg'ulotlarda mantiqiy tushunchalar va harakatlar mazmunini amaliy egallashga qaratilgan o'yinlar hamda mashqlarni tashkil etish taklif etiladi. O'quvchilar mantiqiy munosabatlarni amaliy faoliyat jarayonida ko'rishlari zarur. Bir xil mantiqiy munosabatlar turli xil o'yin materiallari orqali, kundalik-maishiy leksikaga tayangan holda qo'llaniladi. Kundalik-maishiy leksika, o'z navbatida, hayotiy tajriba va nutqni rivojlantirish, o'qish, predmet-amaliy ta'lim, matematika hamda atrof-muhit bilan tanishtirish kabi o'quv fanlari mazmuni bilan uzviy bog'liq bo'lib, bolalarning nutq boyligini oshiradi va mustahkamlaydi, o'quv materialini o'zlashtirishga yordam beradi. Ruhiy rivojlanishi sustlashgan kar bolalar bilan yakka mashg'ulotlarda umumlashtirish ishlari ma'lum ketma-ketlik asosida olib boriladi. Dastlab bolalar bir xil predmetlarni umumlashtirishni o'rganadilar, keyinchalik esa predmetlarning shakli, rangi hamda katta-kichiklik sifatlariga e'tibor qaratgan holda saralash ko'nikmalarini egallaydilar. Shu jumladan, turli shakllar, ranglar va kattaliklar o'zaro taqqoslanib, avval o'qituvchi, so'ng bola tomonidan nomlanadi. Faqat shu holatdagina mazkur bilim va ko'nikmalar xotirada barqaror mustahkamlanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'quvchining mustaqil rasm chizishi, so'ng turli xil geometrik shakllarni qirgishi va ulardan namuna bo'yicha naqsh hamda predmetlar yasashi kabi topshiriqlar materialni mustahkamlashda yordam beradi ("Men uchburchak chizdim", "Men naqsh yasadim" va boshqalar). Dastlab bolalarga predmetlarni bitta ko'rsatkich bo'yicha farqlash yoki umumlashtirish ko'nikmalari o'rgatiladi. Masalan, bola oldiga kattaligi bir xil, lekin rangi bo'yicha farqlanadigan (biri qizil, biri ko'k) ikkita doira qo'yiladi va bolaga boshqa rangli doiralarni orasidan qizil va ko'k rangli doiralarni saralab olish taklif etiladi. Ushbu jarayonda bola doiralarni saralab, "Bular qizil doiralarni, bular esa ko'k doiralarni", deb aytib o'tadi.

Keyingi mashg'ulotda topshiriq yana bitta rangli doira qo'shish orqali murakkablashtiriladi. Topshiriqlar mashg'ulotdan mashg'ulotga murakkablashib boradi. Yakunlovchi mashq sifatida "Hammasi chalkashib ketdi" o'yinini o'tkazish mumkin. Bunda bola mustaqil ravishda qutidagi geometrik shakllarni guruhlariga ajratib, "Bu yerda sariq doirachalar, bu yerda katta qizil kvadratlar", kabi tushunchalar bilan ifodalashi lozim. "Xonada kvadrat (uchburchak, doira)ga o'xshagan predmetlarni top" o'yinida o'quvchi o'xshash predmetni topgach, "Bu stol, bu shka", deb predmetlarni nomlaydi. Tasniflash uslubiga o'rgatish ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalarning yakka mashg'ulotlarida katta ahamiyatga ega. Tasniflash uslubini amalga oshirish jarayonida pedagog bolalarga materialni tahlil qilish, bir-biri bilan taqqoslash, umumiy belgilarni aniqlash, umumlashtirish hamda guruhlariga ajratish usullarini o'rgatadi.

Aniq ob'ektni ma'lum bir guruhga birlashtirishda (olma – “meva”) yoki umumiy tushunchadan aniq ob'ektni aniqlashda (sabzavot – sabzi, piyoz, pomidor) o'quvchilar predmetlar nomini hamda umumlashtiruvchi so'zlarni bilishlari lozim. Faqatgina shu holatda umumlashtirish va tasniflash jarayoni amalga oshiriladi. Ruhiy rivojlanishi sustlashgan kar bolalar dastlabki bosqichda faqat ayrim umumlashtiruvchi so'zlarni biladilar. Aniq tushunchalarni ifodalovchi so'zlar esa ko'pchilik o'quvchilar uchun notanish bo'ladi. Shu sababli o'quvchilarning turli xil o'quv fanlari va yakka mashg'ulotlar jarayonida so'z boyligini to'plash va kengaytirish ta'limning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Ta'limning boshlang'ich bosqichlarida ko'pchilik bolalar predmetlarni bir guruhga birlashtira oladilar, biroq birlashtirilgan guruhning nomini ayta olmaydilar. Tasniflashning keyingi bosqichi avvalgisidan o'quvchilarning umumlashtiruvchi nomni mustaqil aniqlay olishlari bilan farqlanadi. Biroq oldingi bosqichdagidek, umumlashtiruvchi so'z predmetlarni guruhlashdan so'ng qo'llaniladi. Shu bois o'quvchilarda “ilgari umumlashtirish” qobiliyatini shakllantirish lozim, ya'ni guruhlarga ajratishdan oldin umumlashtiruvchi so'zni ayta bilish ko'nikmasini rivojlantirish talab etiladi.

Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar sinfida aqliy operatsiyalarni shakllantirishda topishmoqlar muhim ish turi hisoblanadi. Topishmoqlarda noma'lum ob'ektning belgilarini aniqlash, ularni o'zaro taqqoslash va xulosa chiqarish vazifasi bajariladi. Dastlab o'quvchilar topishmoqni bitta yorqin va tushunarli belgi asosida topadilar. Topishmoqni samarali yechish uchun o'quvchilarga mazmundagi turli xil belgilarni tahlil qilish o'rgatiladi. Ruhiy rivojlanishi sustlashgan kar bolalarning so'z boyligi xususiyatlaridan kelib chiqib, ta'limning dastlabki yilida o'qituvchi nutqiy materialga tayangan holda topishmoqlar tuzadi (“Qizil, sharsimon. Nima u?”).

O'quvchilarning nutqi rivojlanib borgan sari topshiriqlar murakkablashadi. “O'ylangan so'zni top”, “Nima yashirilgan?”, “Loto” kabi o'yinlar o'tkaziladi. Keyinchalik bolalar savol berishni o'rganganlaridan so'ng ushbu ish turi yanada murakkablashadi. Avval o'quvchilar o'qituvchi tomonidan tuzilgan savollarga tayangan holda o'qituvchi qanday so'z o'ylaganligini topadilar. Keyin esa o'quvchilar mustaqil savollar beradilar: “Bu nima (meva, sabzavot)?”, “Qayerda o'sadi?”, “Qanday shaklda?”, “Qanday rangda?” va boshqalar. O'qituvchining javoblariga tayangan holda bolalar topishmoqni yechadilar.

Agar o'quvchi so'zni topishda qiyinchilikka duch kelsa, o'qituvchi javobni aytmagan holda yo'naltiruvchi savollar bilan yordam berishi mumkin. “Topishmoqni top” topshirig'ining mazmunini tushuntirish ushbu bosqichning dastlabki mashg'ulotlarida amalga oshiriladi. Bolalarga topishmoq ustida o'ylash uyga vazifa sifatida ham beriladi. Topishmoqni yechishda tezlik emas, balki to'g'ri javobni topish asosiy vazifa hisoblanadi. Haddan tashqari yordam berish bolalarning mustaqil fikrlash jarayoniga to'sqinlik qiladi. Agar javob o'qituvchi tomonidan qisqa muddat ichida aytib berilsa, bolalarda topishmoqlarga bo'lgan qiziqish susayadi (T. K. Gushchina).

Topishmoqlar mashg'ulotda o'tilayotgan mavzuga mos tanlanadi. Masalan, “Yovvoyi hayvonlar” mavzusida hayvonlar haqida topishmoqlar aytiladi. Dastlab o'quvchilar o'qituvchi bilan hamkorlikda ma'lum bir hayvonning tashqi ko'rinishi va harakatlari haqida tavsif beradilar. Keyinchalik shu mavzuga taalluqli topishmoqlar aytiladi. Dastlabki suhbat bolalarga topishmoqning javobini topish jarayonini yengillashtiradi. Ruhiy rivojlanishi sustlashgan kar bolalarda tafakkurning tahlil, sintez, taqqoslash va umumlashtirish kabi elementar operatsiyalarini shakllantirish bo'yicha olib boriladigan mashg'ulotlar ularning aqliy va ijodiy salohiyatini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu jarayonda yakka mashg'ulotlar davomida shakllantirilgan fikrlash ko'nikmalari bolalarning bilish va ta'lim jarayoniga samarali tatbiq etiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ruhiy rivojlanishi sustlashgan kar bolalarda nutqiy-mantiqiy tafakkurni rivojlantirish jarayoni maxsus tashkil etilgan, tizimli va bosqichma-bosqich yondashuvni talab qiladi. Bunday bolalarning psixofizik xususiyatlarini inobatga olgan holda olib borilgan yakka mashg'ulotlar, ko'rgazmali-amaliy faoliyat, o'yin va mashqlar tafakkurning analiz, sintez, taqqoslash, umumlashtirish va tasniflash kabi elementar operatsiyalarini shakllantirishda samarali natija beradi. Ko'rib chiqilgan metod va usullar shuni ko'rsatadiki, nutqiy-mantiqiy tafakkur og'zaki nutqni rivojlantirish bilan uzviy bog'liq holda, real predmetlar, ko'ruv-obraz tafakkuri va kundalik-maishiy leksikaga tayangan holda rivojlantirilgandagina mustahkam o'zlashtiriladi.

Ayniqsa, umumlashtirish va tasniflash jarayonlarida umumlashtiruvchi so'zlarni bosqichma-bosqich o'zlashtirish, topishmoqlar, didaktik o'yinlar va amaliy topshiriqlardan foydalanish bolalarning bilish faolligini oshiradi hamda mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bois, ruhiy rivojlanishi sustlashgan kar bolalar bilan olib boriladigan ta'lim-tarbiya jarayonida mantiqiy tafakkurni rivojlantirishga yo'naltirilgan maxsus mashg'ulotlar muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuv bolalarning aqliy va ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarish, ta'lim jarayoniga muvaffaqiyatli moslashuvi hamda ijtimoiy hayotga integratsiyalashuvini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Т. К. Гуцина. Якка коррекцион машғулотларда руҳий ривожланиши сустлашган кар болаларда мантикий тафаккурни ривожлантириш: автореф. дис. п. ф. н. – М., 2004. – 32 б.
2. М. С. Певзнер, Т. В. Розанова. Мураккаб нуқсонли кар болаларни клиник-педагогик текшируви // Илмий ишлар тўплами. – М., 1980. – Б. 69–74.
3. Назарова Л. П. Методика развития слухового восприятия у детей с нарушениями слуха. – М.: Владос, 2001. – 185 с.
4. Речицкая Е. Г., Пархалина Э. В. Готовность слабослышащих дошкольников к обучению в школе: учебник. – М.: Владос, 2003. – 160 с.
5. Басова А. Г., Егоров С. Ф. История сурдопедагогики. – М.: Просвещение, 2004. – 267 с.
6. В. А. Нудельман и др. Особенности психического развития глухого ребенка. – М., 2005. – 350 с.
7. С. М. Пулатова. Features of Diagnosing the Level of Sensory Development of Preschool Children with Hearing Impairment. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, Vol. 8, No. 5, 2020, ISSN 2056-5852.
8. С. М. Пулатова. Эшитишида нуқсони бўлган ўқувчиларни сенсор тарбияси // “Бола ва замон” илмий-методик журнал, 2019-йил, 4-сон. – Б. 102–106.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.